

Konkurences padome

**KONKURENCES PADOMES
DARBĪBAS STRATĒGIJA
2020. – 2022. GADAM**

Rīga
2020

Latvijas Republikas Konkurences padome ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas darbojas Ekonomikas ministrijas pārraudzībā. Konkurences padomes galvenais darbības virziens ir konkurences politikas īstenošana, kas iedalāma divos apakšvirzienos – konkurences aizsardzība un konkurences kultūras attīstība, kuru nodrošināšanā būtiska loma ir iestādes finanšu un cilvēku resursiem, kā arī sadarbībai nacionālajā un starptautiskajā vidē. Konkurences padomes neatkarība, veicot izmeklēšanas darbības un pieņemot lēmumus, ir iestādes pamatvērtība, kas ir arī nostiprināta Konkurences likumā.

Konkurences padomes funkcijas un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likumā, Eiropas Padomes regulā Nr.1/2003 „Par konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 81. un 82. pantā”, Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra noteikumos Nr. 795 „Konkurences padomes nolikums” un citos normatīvajos aktos.

Konkurences padomes resursi kopš 2017.gada bija saglabājušies praktiski nemainīgi (2017.gadā - 1 276 779 EUR, 2018.gadā - 1 304 579 EUR, 2019.gadā - 1 304 484 EUR).

Lai rastu risinājumu Konkurences padomes ieilgušajām finansiālajām problēmām un ņemtu vērā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) un Eiropas Komisijas rekomendācijas attiecībā uz nepieciešamību stiprināt konkurences uzrauga resursus, Ekonomikas ministrija jau 2019. gadā sagatavoja informatīvo ziņojumu “Par vienotas konkurences un regulācijas iestādes izveides iespējām”. Ministra kabineta 2019. gada 24. septembra sēdē jautājuma izskatīšana par konkurences uzrauga finansiālo stiprināšanu pēc būtības tika atlikta, lemjot, ka papildu nepieciešamā finansējuma piešķiršana Konkurences padomei ir izskatāma 2020. gadā vienlaikus ar visu ministriju un citu centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritārajiem pasākumiem likumprojekta “Par valsts budžetu 2021.gadam” un likumprojekta “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021., 2022. un 2023.gadam” sagatavošanas procesā¹.

Vienlaikus, lai nodrošinātu iestādes personāla mainības apturēšanu, izmeklēšanas kapacitātes saglabāšanu un stiprināšanu, motivētu nodarbinātos un kompensētu iestādei 2020. gadam iztrūkstošo finansējumu, tika pārdalīts finansējums 178 039 eiro apmērā administratīvās kapacitātes stiprināšanai no Ekonomikas ministrijas budžeta apakšprogrammas 29.02.00 “Elektroenerģijas lietotāju atbalsts” uz valsts budžeta programmu 02.00.00 “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”. Tas tika izlietots vienreizējam naudas pabalstam visiem nodarbinātajiem vienas mēnešalgas apmērā, ikgadējās darbinieku darbības rezultātu novērtēšanas prēmijai un piemaksām pie mēnešalgas.

Savukārt, lai nodrošinātu Konkurences padomes finansiālās kapacitātes stiprināšanu kopumā un ECN + direktīvas pārņemšanu, skatot 2021. gada budžetu, tika lemts par papildu finansējuma piešķiršanu **2021. gadā 853 467 eiro** apmērā, **2022. gadā 879 769 eiro** apmērā un **2023. gadā 965 197 eiro** apmērā. Šie papildu finanšu līdzekļi iestādes darbības stratēģijas termiņa tvērumā paredzēti, lai 1) palielinātu mēnešalgas iestādes darbiniekiem – 366 819 eiro (2021.g.) un 524 781 eiro (2022.g.), 2) izveidotu divas amata vietas konkurences neitralitātes uzraudzības nodrošināšanai – 67 701 eiro (2021.g.) un 67 988 eiro (2022.g.), 3) izveidotu trīs amata vietas Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma uzraudzības nodrošināšanai un – 68 875 eiro (2021.g.) un 90 902 eiro (2022.g.) 4) stiprinātu IT izmeklēšanas kapacitāti, izveidojot laboratoriju ar atbilstošu IT aprīkojumu digitālo pierādījumu efektīvākai un operatīvākai apstrādei un pieņemtu darbā IT speciālistu – 350 072 eiro, t.sk. 30 222 eiro atlīdzībai (2021.g.) un 196 098 eiro (2022.g.), t.sk. 33 048 eiro atlīdzībai

Piešķirot Konkurences padomei nepieciešamo papildus finansējumu, plānots samazināt esošo personālmainību iestādē, uzsākt kvalificētu speciālistu piesaisti, nodrošināt savlaicīgu un sekmīgu esošo augstas prioritātes ierosināto konkurences lietu izmeklēšanu un uzsākt jaunu sabiedrībai būtisku konkurences lietu izmeklēšanu, tostarp digitālajā vidē, ko šobrīd iestādei nav iespējams īstenot nepietiekamās kapacitātes un resursu dēļ.

¹ 24.09.2019. Ministru kabineta sēdes protokollēmums (Prot.Nr.43 29.§ TA-1352 3.punkts)

Iestādei piešķirtais valsts budžets 2020.-2022. gadam.

	2020. gads	2021. gads	2022.gads
Kopējie izdevumi (euro)	1 304 484	2 143 139	2 179 441
Kopējo izdevumu izmaiņas pret iepriekšējo gadu	- 95 013	+ 838 655	+ 36 302
Izdevumi atlīdzībai (euro)	1 194 358	1 705 133	1 896 985
Vidējais amata vietu skaits gadā	50	56	56

Misija.

Konkurences padomes misija konkurences politikas īstenošanā ir aizsargāt un veicināt brīvu un vienlīdzīgu konkurenci starp tirgus dalībniekiem visās tautsaimniecības jomās un novērst, ka publiskās personas – valsts un pašvaldības – nepamatoti iejaucas brīvā konkurencē.

Vīzija.

Konkurences padome ir efektīva un sabiedrībai atvērta iestāde, kura vērsta uz aktīvu, rezultatīvu iesaistīšanos tirgu attīstības procesos un tirgus dalībnieku tiesību uz godīgu konkurenci aizsardzību.

Vērtības.

Tiesiskums ⇒ tiesiskuma un tiesību normu ievērošana iestādes darbībā, procesuālo tiesību nodrošināšana un neizpaužamas informācijas aizsardzība.

Profesionalitāte ⇒ darbībā ievēroti augsti profesionālās ētikas standarti un atbildīga attieksme pret pienākumu izpildi.

Neatkarība ⇒ neatkarīga un vienlīdzīga attieksme pret dažādu sabiedrības grupu interesēm, iestādei pildot tās funkcijas un uzdevumus, un caurspīdīgums, sniedzot informāciju un skaidrojot iestādes darbu sabiedrībai.

Attīstība ⇒ nepārtraukta izaugsme, uzraudzības metožu modernizēšana un savas darbības fokusēšana uz rezultātu sasniegšanu.

Virsmērķis.

Nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, veicinot konkurences attīstību visās tautsaimniecības jomās sabiedrības interesēs.

Darbības prioritātes.

1. **Efektīvāka** konkurences aizsardzība.
2. **Profesionāli, iesaistīti, uz attīstību** un sadarbību vērsti darbinieki.
3. **Aptverošāka** sabiedrības izglītošana un konkurences veicināšana.

1. Darbības virziens

Būtisku konkurences pārkāpumu un tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana, kā arī tirgus koncentrācijas nelabvēlīgas ietekmes nepieļaušana.

1. Mērķis

Atbalsts tirgus dalībniekiem darboties godīgas konkurences apstākļos.

Dažādu faktoru, galvenokārt ekonomiskās globalizācijas, un jaunu digitālu rīku ietekmē tirgi un tirgus dalībnieku uzvedība piedzīvo straujas izmaiņas. Konkurences tiesību pārkāpumu, jo īpaši karteļu atklāšana, ievērojot pārkāpumu komplicētību, tehnikas un tehnoloģisko attīstību, kļūst arvien sarežģītāka. Konkurences padomes tehniskais aprīkojums digitālo pierādījumu iegūšanai un apstrādei ir nepietiekams un atpaliek no tiem risinājumiem, kas ir tirgus dalībnieku rīcībā, slēpjot pierādījumus. Tādējādi konkurences kropļojumu identifikācija un atklāšana no iestādes speciālistiem prasa ne vien jaunas zināšanas un analīzes metodes, bet arī specifiskus tehniskos risinājumus, tostarp automatizētus rīkus, kas spēj fiksēt un analizēt informāciju, kas varētu norādīt uz iespējamu konkurences deformāciju tirgū.

Kvalificēts personāls, tehniskās un tehnoloģiskās kapacitātes pietiekamība ir tie rīki, kas Konkurences padomei nepieciešami, lai šajā stratēģiskajā plānošanas periodā sniegtu iespēju efektīvāk vērsties pret jauna veida sarežģītiem un apjomīgiem konkurences tiesību pārkāpumiem.

Konkurences padomei nepieciešamās informācijas iegūšanu un apkopošanu nacionālā līmenī veic arī citas valsts iestādes, arī Eiropas Savienības institūcijas un nevalstiskās organizācijas. Efektīva un tiesiska sadarbība ar minētajām organizācijām, t.sk. ar Ekonomikas ministrijas resora iestādēm, piemēram, daloties ar iestāžu uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju, ļautu efektīvāk sasniegt rezultātu, nodrošinātu līdzekļu ekonomiju, kā arī samazinātu tirgus dalībnieku administratīvo slogu. Līdz ar to iestāžu savstarpējā sadarbība palielinātu sabiedrības kopējo ieguvumu.

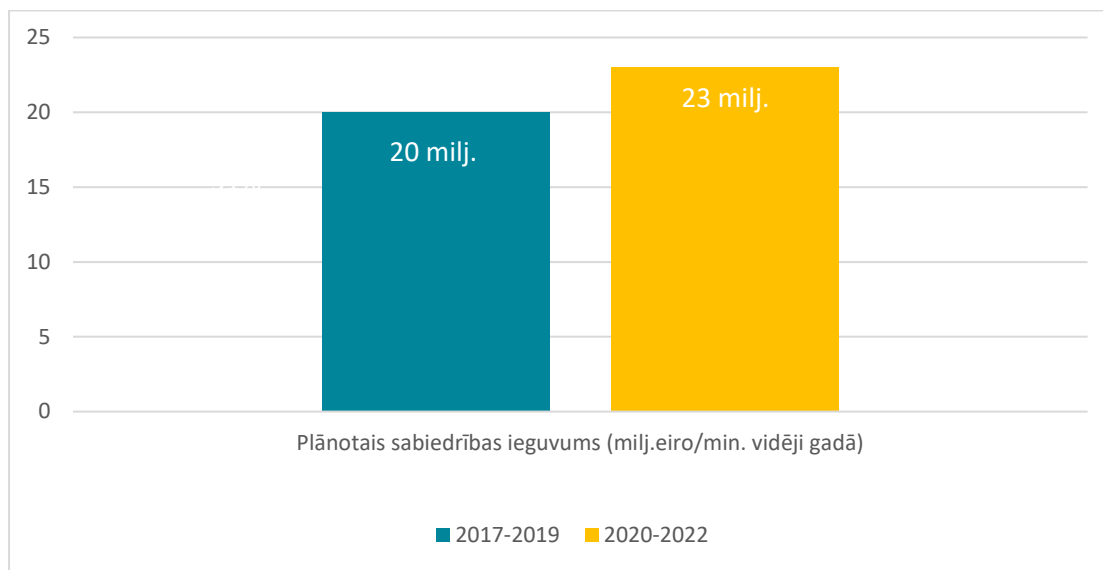
Sabiedrības ieguvums ir viens no visuzskatāmākajiem iestādes rezultativitātes un efektivitātes rādītājiem. Tas naudas izteiksmē atspoguļo, cik kopumā nacionālais tirgus ir ieguvis noteiktā laika periodā no konkurences kropļojumu konstatēšanas un iestādes aktīvas iesaistīšanās no novēršanā. Aprēķina pamatā ir pieņēmums, ka Konkurences padome, nepieļaujot vai novēršot konkrētus konkurences tiesību pārkāpumus, pasargā sabiedrību no iespējamā zaudējuma, piemēram, pārkāpuma rezultātā ierobežotās konkurences un nepamatoti pieaugošajām cenām. Šāds nepieļautais vai novērstais zaudējums ir sabiedrības ieguvums.

Lai aprēķinātu radīto ieguvumu, tiek ņemti vērā iestādes pieņemtie lēmumi, noteikts pārkāpuma veidam raksturīgais cenu sadārdzinājums un iespējamais pārkāpuma pastāvēšanas ilgums. Papildus tiek ņemts vērā pozitīvais efekts no iestādes preventīvajām darbībām, piemēram, brīdinājumiem un pārrunu procedūrām, kas veiktas attiecībā uz konkrētiem uzņēmumiem, kuri bija pieļāvuši maznozīmīgākus aizliegtu vienošanos vai dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpumus. Tādējādi šim rādītājam piemīt ļoti augsta objektivitātes un ticamības pakāpe.

Konkrēta apjoma sabiedrības ieguvuma sasniegšanu ietekmē ne tikai iestādes kapacitāte, bet to var ietekmēt arī makroekonomiskie faktori, piemēram, ekonomiskās aktivitātes kritums tirgos, kādu nozaru stagnācija vai lejupslīde pandēmiskās krīzes ietekmē, patērētāju pirktspējas kritums un citi. Neskatoties uz iestādes ierobežoto kapacitāti un nestabilo un neprognozējamo ekonomisko situāciju valstī, Konkurences padome periodam no 2020. līdz 2022. gadam ir izvirzījusi mērķi – saglabāt stabilitu, uz izaugsmi vērstu sabiedrības ieguvumu no Konkurences padomes darba. Periodā no 2017. līdz 2019. gadam iestādes plānotais vidējais sabiedrības ieguvums bija ne mazāks kā 20 miljoni eiro, kas tika pārsniegts, sasniedzot 24,8 miljonus eiro. Savukārt periodā no 2020. līdz 2022. gadam plānotais sabiedrības ieguvums ir ne mazāks kā 23 miljoni eiro.

Esošā situācija un sasniedzamais rezultāts.

1. att. Sabiedrības ieguvums no Konkurences padomes darba (milj.eiro/min. vidēji 3 gadu periodā)

Rezultatīvie rādītāji.

Pasākums mērķa sasniegšanai	Rādītājs	2020. gads	2021. gads	2022. gads
Būtisko pārkāpumu atklāšana jeb konkurences veicināšana prioritārās jomās	Iespējamo pārkāpumu lietu izmeklēšana (skaits)	25	25	25
	Augstas prioritātes tirgu izpētes (skaits)	11	10	11
Efektīva publisko personu konkurences neitralitātes principa uzraudzība jeb publisko personu un to kapitālsabiedrību darbības uzraudzība	Izpētes pasākumi (lietas un uzraudzības) konkurences neitralitātes nodrošināšanai	3	4	8
	Novērsti ierobežojumi no publisko personu darbības (sasniegtā pozitīva rezultāta īpatsvars pret visu veikto pasākumu skaitu %)	20	22	25

Pasākumi mērķa sasniegšanai.

1. Būtisko pārkāpumu atklāšana jeb konkurences veicināšana prioritārās jomās.

- Iestāde izstrādā metodiku, ar kuras palīdzību Konkurences padome var identificēt no konkurences viedokļa tautsaimniecībai aktuālās, padziļināti pētāmās nozares, kā arī nodrošina metodikas piemērošanu pasākumu prioritizācijai.
- Veicot tirgu uzraudzības un iespējamo konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, iestāde fokusējas uz nozarēm ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā, kā arī tirgiem, kuros notiek strauja attīstība vai tiek ieviestas inovācijas, kas prognozējamā

nākotnē varētu palielināt tirgus ietekmi, tajā skaitā iestāde pievērš uzmanību konkurencei digitālajos tirgos.

- Jo īpaši iestāde velta resursus, lai pārtrauktu liela mēroga konkurences tiesību pārkāpumus ar ietekmi visā valsts teritorijā vai tādus, kas skar tirdzniecību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm.
- Iestāde būtiski paplašina sadarbību ar citām iestādēm un organizācijām, lai ekonomiski tiktu izmantots valsts pārvaldes darbaspēka resurss. Iestādes sadarbības tiesību normās noteiktā kārtībā, tajā skaitā īstenojot kopīgas izpētes darbības vai citas nozīmīgas aktivitātes, kas sniedz pievienoto vērtību iestāžu organizētajām izmeklēšanām, piemēram, nodrošinot informācijas apmaiņu.
- Papildus īstenojot efektīvu sodu politiku, Konkurences padome pārkāpumus tirgū novērš arī ar preventīvām metodēm jeb īstenojot “Konsultē vispirms” principu: brīdinājumiem, pārrunām, aizrādījumiem.

2. Efektīva publisko personu konkurences neitralitātes principa uzraudzība jeb publisko personu un to kapitālsabiedrību darbības uzraudzība.

- Ņemot vērā, ka 2020. gadā spēkā stājās Konkurences likuma 14.¹ pants, paplašinot iestādes pilnvaras publisko personu un to kapitālsabiedrību uzraudzībā, un 2020. un 2021. gadā lielākai daļai valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību ir jāveic to darbības tirgos pārvērtēšana atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantam, Konkurences padomei ir būtiski nodrošināt ar šiem normatīvajiem aktiem noteikto uzdevumu izpildi. Kaut arī attiecībā uz publiskām personām konkurences tiesību skaidrošanai un prevencijai stratēģijas ciklā ir nozīmīgāka loma konkurences kropļojumu novēršanā, tomēr Konkurences padome nekavēsies izmantot Konkurences likumā noteiktās pilnvaras, attiecīgi veicot padziļinātāku prioritāro gadījumu izvērtēšanu.

3. Normatīvā regulējuma pilnveide efektīvākas un Eiropas līmenī vienotākas konkurences aizsardzības nodrošināšanai.

- Konkurences padome aktīvi līdzdarbojas normatīvā regulējuma izstrādes procesā, lai panāktu Latvijas un Eiropas konkurences tiesību harmonizāciju, tajā skaitā nacionālajos normatīvajos aktos pārņemot ECN+ direktīvu², kas nosaka, ka visām Eiropas konkurences iestādēm jābūt nodrošinātām ar darbam nepieciešamajiem resursiem, kā arī direktīvu par negodīgas tirdzniecības prakses aizliegumu visā pārtikas piegādes ķēdē³.

² Līdz 4.02.2021. dalībvalstīm ir pienākums ieviest prasības konkurences iestādes stiprināšanai, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2019/1 (2018. gada 11. decembris) par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu (ECN+ direktīva), pieejama <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L0001>

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2019/633 (2019. gada 17. aprīlis) par negodīgu tirdzniecības praksi starpuņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē, pieejama <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0633&from=EN>

2. Darbības virziens

Konkurences padomes **kapacitātes stiprināšana un izaugsme.**

2. Mērķis

Stipra, neatkarīga un ietekmīga valsts pārvaldes iestāde, kuras viedokli ņem vērā.

Lai maksimāli efektīvi un kvalitatīvi nodrošinātu iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, kā arī veicinātu konkurences attīstību visos tautsaimniecības sektoros, Konkurences padomei ir nepieciešams nepārtraukti attīstīties un stiprināt iestādes kapacitāti atbilstoši mūsdienu aktualitātēm. Konkurences padomes mērķis ir būt stiprai, neatkarīgai un ietekmīgai valsts pārvaldes iestādei, kuras viedokli ņem vērā.

Pēdējā desmitgadē nesalīdzināmi sarežģītāka ir kļuvusi konkurences pārkāpumu atklāšana un pierādīšana, tāpat aizvien laukietilpīgākas ir tiesvedības pēc pārkāpumu lēmumiem, kas iestādes juristiem un ekspertiem, pašiem aizstāvot savus lēmumus tiesā, atņem būtisku laika resursu izmeklēšanā esošo aktuālo pārkāpuma lietu virzībai. Tādējādi, lai iestāde veiksmīgi pildītu sev uzticētos uzdevumus un rūpētos par godīgu konkurenci tirgū, ir nepieciešams stiprināt konkurences uzrauga kapacitāti.

Konkurences aizsardzībai un konkurences veicināšanai tādā apjomā un veidā, lai spētu realizēt Latvijas sabiedrības pieaugošo prasību pēc taisnīgiem un vienlīdzīgiem noteikumiem jebkurā sektorā, ir nepieciešami profesionāli, daudzpusīgi, kompetenti darbinieki, modernizēts tehniskais aprīkojums, kā arī iestādes zināšanu un prakses pēctecība. Iepriekšējā trīs gadu periodā ir piedzīvota darbinieku augsta mainība, tādējādi vājinot iestādes kapacitāti. Nepieciešamību stiprināt iestādes kapacitāti akcentē gan Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) rekomendācijas,⁴ gan ECN+ direktīva.

Stratēģijas izpildes periodā būtiski ir panākt konkurences uzraudzības iestādes lietu pārvaldības procesu uzlabošanu, tos digitalizējot, lai sekmētu efektīvu izpētes procesu un konkurences tiesību pārkāpumu atklāšanu, jo īpaši kartelvienošanās un nelikumīgu uzņēmumu apvienošanas gadījumu identificēšanu, pilnveidotu informācijas apmaiņu ar citām iestādēm un tiesām. Tas sekmētu konkurences uzraudzības iestādes nodrošināšanu ar nepieciešamajiem tehniskiem un tehnoloģiskiem resursiem efektīvai pilnvaru īstenošanai attiecībā uz Eiropas Savienības un nacionālo konkurences tiesību piemērošanu.

Iestādes kapacitātes atslēgas punkti ir **cilvēkresursi, informācijas tehnoloģiju un izmeklēšanas metodoloģijas bāze**, kā arī efektīvi **darba organizācijas procesi**. Nepārtraukta attīstība un kapacitātes stiprināšana šajās jomās nodrošinās Konkurences padomes izaugsmi, mērķu sasniegšanu un atbilstību augstākiem kvalitātes standartiem.

Prioritātes mērķa sasniegšanai balstās uz:

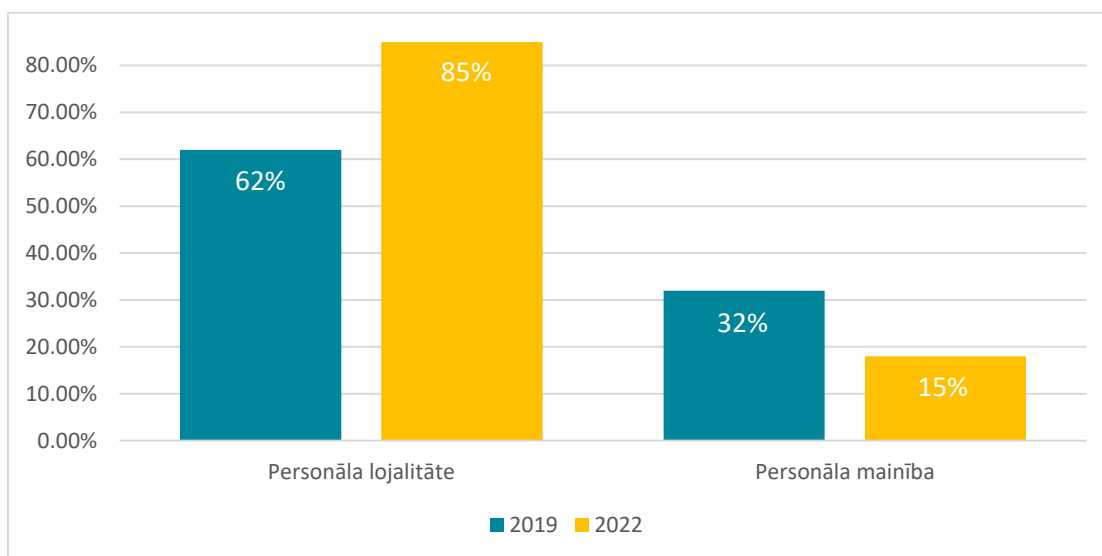
- profesionāliem, iesaistītiem, uz attīstību un sadarbību vērstiem darbiniekiem;
- stipru, atvērtu un pozitīvu organizācijas kultūru;
- efektīvu, uz modernām tehnoloģijām balstītu darba metodoloģiju.

Konkurences padomes stratēģija ir balstīta uz iestādes vērtībām, kuras centrā ir profesionalitāte, attīstība un darbs sabiedrības labā. Vērtības veido organizācijas kultūru, nosaka darbinieku domāšanu un rīcību. Konkurences padome pastāvīgi pilnveidojas un mainās līdzī laikam, integrējot darbā jaunākās tehnoloģijas, meklējot un izmantojot efektīvākos risinājumus. Konkurences padome rīkojas kā viena komanda, ciena klientus un kolēģus, ir objektīva un godīga. Iestādes rīcība ir caurspīdīga, konsekventa un politiski neitrāla. Konkurences padome rīkojas sabiedrības interesēs, sekmējot valsts ilgtspējīgu attīstību un sabiedrības labklājību.

⁴ OECD 2019.gada Latvijas ekonomiskais apskats. <http://www.oecd.org/economy/latvia-economic-snapshot/>

Esošā situācija un sasniedzamais rezultāts.

2. att. Personāla lojalitāte un mainība

Pasākumi mērķa sasniegšanai.

1. Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana.

- Konkurences padome attīsta cilvēkresursu vadības politiku, to formulējot skaidru un saprotamu darbiniekiem, lai katrs tajā var redzēt savu iespēju izaugsmei. Iestādē pieaug personāla lojalitāte⁵ un darba devēja tēla koeficients⁶, kā arī sarūk personāla mainība⁷.
- Konkurences padome rūpējas par nepārtrauktu personāla kompetenču attīstību, īstenojot dažādus kompetenču attīstības pasākumus, nodrošinot darbiniekiem iespēju apgūt un pielietot praksē inovatīvas metodes, kā arī veicinot darbinieku personīgo izaugsmi.
- Konkurences padome veido atbalstošu darba vidi un efektīvu komandas darbu, pilnveidojot darba vidi, veicinot iesaistīšanās kultūru un iedzīvinot komandas darba vērtības ikdienas darbā.

2. Informācijas tehnoloģiju bāzes un izmeklēšanas metodoloģijas attīstība.

- Konkurences padome stiprina informācijas tehnoloģiju kapacitāti, izveidojot IT laboratoriju un sniedzot darbiniekiem iespēju pielietot modernāko IT tehnisko aprīkojumu elektronisko pierādījumu iegūšanai un apstrādei īpašu uzmanību veltot automatizētiem rīkiem kartelvienošanās pazīmju identificēšanai.
- Konkurences padome pārskata un pilnveido izmeklēšanas metodoloģiju, ievieš jaunas izmeklēšanas un analītikas metodes.

3. Darba organizācijas procesu uzlabošana.

- Konkurences padome novērtē darba organizācijas procesu efektivitāti un nodrošina procesu pilnveidošanu. Digitalizācija un maksimāla cilvēkresursu intelektuālā piensuma izmantošana ļaus iestādei ar mazākiem resursiem sasniegt augstāku rezultātu.

⁵ Lojalitāte - ikgadējās darbinieku aptaujas rezultāti uz jautājumu "Vai esat gatavs turpināt strādāt Konkurences padomē turpmākos 2 gadus?" (atbildot "jā" un "drīzāk jā").

⁶ Darba devēja tēls - Konkurences padomes darba devēja tēla novērtējums no ikgadējās darbinieku aptaujas (no 1 līdz 5).

⁷ Personāla mainība - gada laikā atbrīvoto darbinieku skaits pret vidējo kopējo iestādē nodarbināto skaitu.

3. Darbības virziens

Nozares dalībnieku un publisko personu izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci veicināšana, konkurences politikas un kultūras veidošana nacionālā un starptautiskā līmenī.

3. Mērķis

Sabiedrības izglītošana, stiprinot sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm, nacionāla un starptautiska līmeņa partneriem un sabiedrību.

Konkurences padomes darbība un resursi tai deleģēto jomu uzraudzībā nākamajā triju gadu ciklā no 2020. gada līdz 2022. gadam ir fokusējami ne tikai uz efektīvāku konkurences pārkāpumu un tirgus kropļojumu atklāšanu, kā arī risku novēršanu, kas saistīti ar iestādes nepietiekamo kapacitāti, lai tā profesionāli spētu uzraudzīt konkurences kropļojumus visās tautsaimniecības nozarēs, bet arī uz pārdomātu, efektīvu un visaptverošu sabiedrības informēšanu un izglītošanu.

Latvijā brīvā tirgus ekonomika pastāv vairāk nekā ceturtdaļu gadsimta, tāpēc veselīgai un godīgai uzņēmējdarbības videi būtu jābūt sabiedrības normai, taču tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS 2019. gada pētījuma „Attieksme pret negodīgu rīcību” dati rāda pretējo – 56% sabiedrības uzskata, ka Latvijā privātajā biznesā ir augsts negodprātības līmenis, un šis novērtējums, salīdzinot ar sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem 2018. gadā, ir paaugstinājies.⁸ Līdzīgu tendenci atklāj arī sabiedriskās domas aptauja, ko reizi divos gados veic Konkurences padome. Jaunākie dati izceļ neglaimojošus faktus – katrs desmitais no aptaujātajiem uzņēmējiem būtu gatavs iesaistīties aizliegtā vienošanās ar konkurentiem par cenu, tirgu vai dalību iepirkumā, lai gūtu peļņu, kā arī katra astotā pašvaldība ir gatava atbalstīt sev piederošās kapitālsabiedrības iesaisti konkurences kropļošanā.⁹ Tādējādi šīs divas grupas ir jāvirza par Konkurences padomes prioritārajām mērķgrupām, kurās veicināt izpratni par brīvu un godīgu konkurenci.

Kā viens no preventīviem konkurences pārkāpumu novēršanas rīkiem ir efektīva sodu politika. Savukārt skaidrojoša, klientam saprotama un ērta komunikācija var kalpot kā preventīvs rīks pārkāpumu novēršanā, jo, laikus izprotot Konkurences likuma pārkāpumu negatīvās sekas un ieguvumus no godīgas un atbildīgas rīcības, sabiedrības pārstāvji ir ieinteresēti rīkoties atbilstoši likumam vai, saskaroties ar konkurences tiesību pārkāpumiem, ir gatavi ziņot par tiem Konkurences padomei. Tajā skaitā paši uzņēmēji ir motivēti savās darbībās izvairīties no iespējamiem konkurences tiesību pārkāpumiem un ir ieinteresēti laikus saņemt konsultācijas, kā arī izmantot Konkurences padomes sniegtās Iecietības programmas priekšrocības, ja konkurences tiesību pārkāpums nezināšanas vai neuzmanības dēļ jau ir īstenots.

Lai to sasniegtu, ir jāstiprina kopš 2017. gada valsts pārvaldē iedibinātā “Konsultē vispirms” iniciatīva, kas sevī ietver ne tikai sodu aizstāšanu ar brīdinājumiem, bet arī visaptverošas izglītošanas aktivitātes. Kā rāda iniciatīvas “Konsultē vispirms” 2019. gada novērtēšanas dati, tad Konkurences padomes klienti iesaka iestādei ieviest ērtus un saprotamus pašnovērtējuma rīkus, atbalstīt uzņēmējus pašiem novērst konstatētās darbības nepilnības, piedāvāt klientiem viegli saprotamā veidā vadlīnijas par konkurences tiesību piemērošanu, kā arī regulāri informēt par uzraudzības prasībām.¹⁰

Tirgus dalībnieki, kuru rīcības atbilstību godīgas konkurences principiem uzrauga Konkurences padome, atrodas plašākā sociāli ekoloģiskā sistēmā. Tādējādi tirgus dalībnieku rīcību ietekmē gan pašu attieksme un emocijas par negodprātīgu rīcību, gan zināšanas par godīgas konkurences principiem. Tāpat tirgus dalībnieku rīcību tirgū ietekmē arī citi sociāli ekoloģiskās sistēmas dalībnieki, piemēram, 1) kopienas jeb nevalstiskās organizācijas, kurās pulcējas

⁸ SKDS. 2019. Latvijas iedzīvotāju aptauja: Attieksme pret negodīgu rīcību. Rīga: SKDS.

⁹ Konkurences padome. 2018. “Sabiedriskās domas pētījums „Par konkurences politikas un tās īstenošanas jautājumiem”.” [b.v.]: Konkurences padome

¹⁰ Gateway&Partners. 2019. ““Konsultē vispirms” Konkurences padomes darbinieku, klientu un ekspertu novērtējums.”

uzņēmēji, 2) citas organizācijas, piemēram, citas valsts pārvaldes iestādes, 3) politikas veidotāji, jo tirgus dalībniekiem ir jārikojas saskaņā ar to pieņemtajiem lēmumiem.

Konkurences padomes tiešā mērķgrupa ir uzņēmēji un publiskas personas, kurām no 2020. gada 1. janvāra ir pienākums ievērot konkurences neitralitātes principu jeb neradīt sev un savām pašvaldībām tādas priekšrocības, kas nav pieejamas privātajiem tirgus spēlētājiem. Taču, lai uzņēmēji izprastu ieguvumus no godīgas un brīvas konkurences un arī rīkotos godprātīgi, Konkurences padomei nepieciešamas komunikācijas intervences ne tikai tās tiešajā mērķgrupā, bet arī sekundārajā, veidojot mērķtiecīgas komunikācijas aktivitātes uzņēmēju kopienu līmenī (uzņēmēju pārstāvošās biedrības), organizāciju līmenī jeb sadarbojoties ar citām valsts pārvaldes iestādēm, kuras nodarbojas ar tirgus dalībnieku izglītošanu, un politikas līmenī, laikus sekojot līdzī normatīvo aktu izmaiņām un rosinot to atbilstību godīgas konkurences principiem.

Ņemot vērā tiešās mērķgrupas un sekundāro mērķgrupu daudzveidību, Konkurences padomei nepieciešams īstenot daudzveidīgu komunikāciju, tajā skaitā izmantojot mērķgrupās pieprasītos digitālos rīkus.

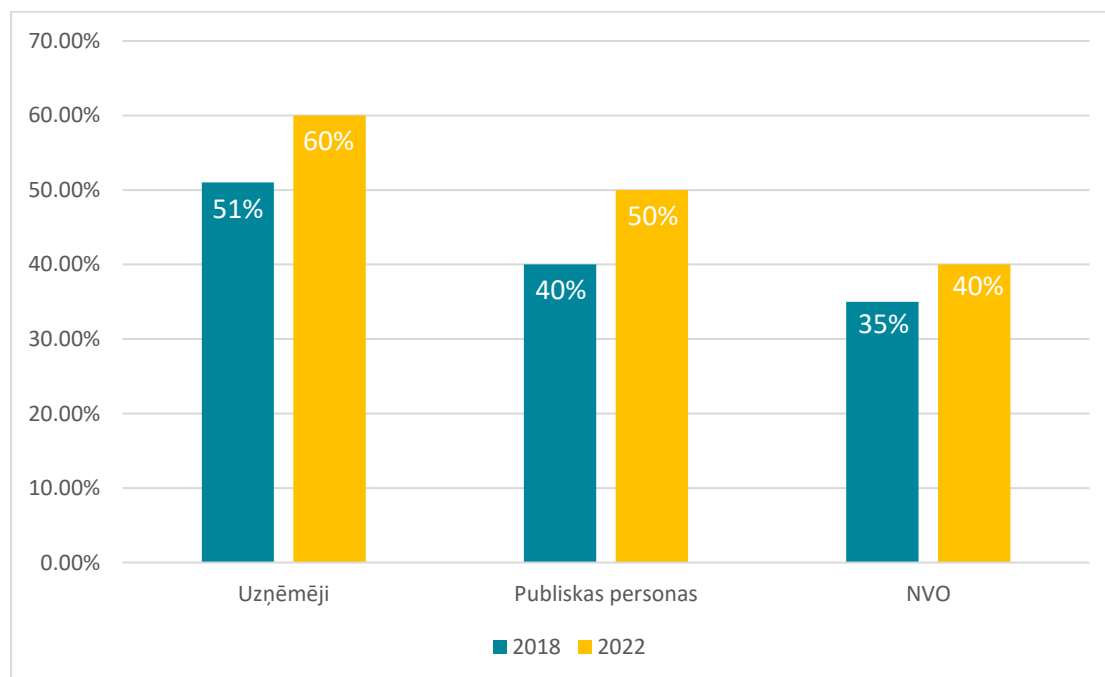
Konkurences padome pievērsīs īpašu uzmanību attieksmes maiņai saziņā ar klientiem – būs atvērta, patiesi ieklausīsies un iedziļināsies klientu jautājumos un problēmās un, sniedzot atbildes, būs atsaucīga, izpalīdzīga un gatava sadarbībai.

Konkurences padomei jau ir ievērojama pieredze sadarbībā ar uzņēmējus pārstāvošām organizācijām, citām valsts pārvaldes iestādēm, kā arī starptautiskajām organizācijām. Iestādes mērķis ir pastiprināti izziņāt uzņēmēju un iedzīvotāju vajadzības un gaidas, ko tie saista ar Konkurences padomes darbu, gūt labāko pieredzi starptautiskajā telpā un kopīgi ar sadarbības partneriem iestāties pret negodprātīgu uzņēmēju rīcību tirgū.

Tādējādi Konkurences padome, turpmākajos gados veicinot izpratni par brīvu un godīgu konkurenci prioritārajās mērķgrupās, sniegs ieguvumu gan uzņēmējiem, gan patērētājiem, gan valstij kopumā.

Esošā situācija un sasniedzamais rezultāts.

3. att. Pozitīvs sabiedrības vērtējums¹¹ par Konkurences padomes darbību kopumā

¹¹ Pēc Konkurences padomes veiktās sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem

Rezultatīvie rādītāji.

Pasākums mērķa sasniegšanai	Rādītājs	2020. gads	2021. gads	2022. gads
Pārdomātas un visaptverošas izglītojošas aktivitātes konkurences veicināšanas jomā, īpaši koncentrējoties uz tirgus dalībniekiem un publiskām personām	Pasākumi konkurences ideju popularizēšanai (pasākumu skaits)	100	200	220
Efektīvāka konkurences veicināšana, sadarbojoties ar citām iestādēm nacionālā un starptautiskā līmenī	Konkurences padomes publikācijas un pasākumi starptautiskajā vidē (skaits)	34	45	45

Pasākums mērķa sasniegšanai.

1. Pārdomātas un visaptverošas izglītojošas aktivitātes konkurences veicināšanas jomā, īpaši koncentrējoties uz **tirgus dalībniekiem un publiskām personām**.

1.1. Prioritārā mērķgrupa - **tirgus dalībnieki un publiskas personas**.

- Iestāde un tās kompetences ir sabiedrībā atpazīstamas, tiek radīta uzticība iestādei gan attiecībā uz ziņošanas mehānismiem, gan labprātīgu šķēršļu novēršanu.
- Tirgus dalībnieki, it īpaši tie, kas pārstāv visbiežāk "kartelizētās" un citu konkurences tiesību pārkāpumu skartās nozares, tiek regulāri izglītoti tiem ērtā veidā: semināros, vebināros, individuālās konsultācijās, podkāstos, video vēstījumos, sociālajos tīklos. Izmantotie komunikācijas kanāli piemēroti uzņēmēju vajadzībām, un izmantotie komunikācijas rīki ir viegli un nepārprotami uztverami.
- Konkurences padome preventīvi, izmantojot "Konsultē vispirms" principu, izglīto publiskas personas par Konkurences likuma grozījumiem, kas skar publisku personu darbību tirgū. Efektīvākai auditorijas sasniegšanai tiek izmantoti ne tikai digitālie risinājumi, bet arī semināri un vebināri dažādās pašvaldībās.
- Iestāde aktīvi uzstājas konferencēs, kas skar konkurences tiesību problemātiku, kā arī konferenču ietvaros veido starpnozaru sadarbības, piemēram, veidojot platformu informācijas apmaiņai ne tikai ar uzņēmēju pārstāvošām nelielām juristu grupām, bet arī ekonomistiem un lielu tirgus dalībnieku juridiskajiem pārstāvjiem.
- Iestāde aktivizē mehānismus, kas mudina uzņēmējus un publiskas personas pašiem kontrolēt savu rīcību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, piemēram, izstrādājot ērti lietojamus pašnovērtējuma rīkus un popularizējot Iecietības programmas sniegtās iespējas.
- Konkurences padome nodrošina, ka tās tīmekļa vietne ir ērti lietojama, tā ir pielāgota personām ar uztveres sarežģītībām, tādējādi preventīvi piedāvājot skaidrojošu informāciju par konkurences tiesību piemērošanu, sagatavojot ekspertu rakstus, viegli uztveramus un skaidrojošus vizuālos materiālus, piemēram, infografikas, publicējot vadlīnijas par konkurences tiesību piemērošanu un nozares aktualitātes plašākam personu lokam.
- Ņemot vērā informācijas tehnoloģiju attīstību un informācijas lietošanas paradumus sabiedrībā, Konkurences padome stiprina tās digitālo ekosistēmu kā

vienotu veselumu, izmantojot gan dažādus digitālās komunikācijas rīkus, gan aktīvi uzrunājot jaunas auditorijas ar sociālo mediju platformu palīdzību.

1.2. Sekundārā mērķgrupa - topošie uzņēmēji.

- Lai veicinātu konkurences kultūru un mainītu uzņēmēju rīcību tirgū, ir nepieciešama sabiedrības domas maiņa, tāpēc Konkurences padome aktīvi izglīto skolēnus un studentus, kuri nākotnē varētu kļūt par uzņēmējiem.
 1. Konkurences padome izstrādā metodisko materiālu skolēniem par konkurences ieguvumiem, ko izmantot ekonomikas mācību stundās.
 2. Konkurences padome stiprina sadarbību ar skolēnu un studentu pārstāvošajām biedrībām, kā arī piedalās to rīkotajos pasākumos, piemēram, dibina sadarbību ar biedrību "Junior Achievement Latvia", kas apvieno topošos uzņēmējus visā Latvijā.
 3. Konkurences padomes eksperti dalās ar savām profesionālajām zināšanām ar ieinteresētajām skolēnu un studentu grupām, piemēram, lasot vieslekcijas.

Pasākums mērķa sasniegšanai.

2. Efektīvāka konkurences veicināšana, sadarbojoties ar citām iestādēm nacionālā un starptautiskā līmenī.

2.1. Sadarbības mērķgrupa - politikas veidotāji.

- Konkurences padome sistemātiski un proaktīvi veic tiesību normu uzraudzību, vērtējot ne tikai plānotos grozījumus normatīvajā regulējumā, bet arī pārskatot esošo normatīvo regulējumu.
- Lai novērstu konkurences šķēršļus nozares regulējumā, Konkurences padomes eksperti iesaistās darba grupās un citos pasākumos, kur tiek apspriesti nozares plānotie regulējuma projekti vai esošā regulējuma novērtējums.
- Advokācijā, tajā skaita izglītošanā un lobijā, tiek iesaistīti gan sociālie partneri, piemēram, uzņēmējus pārstāvošās biedrības - Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, gan publiskās personas un iestādes, lai nodrošinātu godīgus konkurences apstākļus tirgū, vienlaicīgi sasniedzot nozares politikas veidotāju mērķus.
- Iestādē tiek izstrādāta un ieviesta prioritizēšanas sistēma, lai koncentrētu advokācijas aktivitātes uz tādām nozarēm un tirgiem, kam ir būtiska ietekme uz tautsaimniecību.
- Konkurences padomes darbinieki ir kompetenti gan advokācijā, uzlabojot argumentācijas un lobēšanas prasmes, gan orientējas specifisku nozaru normatīvajā regulējumā.

2.2. Sadarbības mērķgrupa - nevalstiskās organizācijas un valsts pārvaldes iestādes.

- Konkurences padome stiprina sadarbību ar valsts pārvaldes iestādēm (Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Valsts ieņēmumu dienests, Iepirkumu uzraudzības birojs, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra un citas) dažādos pasākumos un projektos, t.sk. akcijā "Ierēdnis ēno uzņēmēju" un sociālajiem partneriem, piemēram, uzņēmēju pārstāvošajām biedrībām kopīgu mērķu sasniegšanā.
- Konkurences padome iesaistās citu iestāžu darbinieku izglītošanā par konkurences tiesību iespējamu pārkāpumu atpazīšanu.
- Konkurences padome paplašina kopīgas komunikācijas aktivitātes tiesību normu piemērošanas un advokācijas jomā.

2.3. Sadarbības mērķgrupa - **starptautiskie partneri.**

- Konkurences padome ir moderna konkurences iestāde, kas ir spējīga ne tikai piemērot normatīvos aktus un skaidrot, un izglītēt tos nacionālā līmenī, bet arī līdzdarboties starptautiskās organizācijās, sekot globāla līmeņa aktuālām tendencēm, ieviest tās savā praksē un dalīties ar nacionāla līmeņa sasniegumiem starptautiski.
- Iestāde savā darbībā iepriekš ir diversificējusi starptautisko līdzdarbību, darbojoties gan starptautiskos apmācības projektos, gan Eiropas Konkurences tīkla (ECN), Ekonomiskās Sadarbības un attīstības organizācijas (OECD), ANO tirdzniecības un attīstības konferences (UNCTAD), Starptautiskā Konkurences tīkla (ICN) darba grupās un forumos, prezentējot iestādes praksi. Sadarbība ar radniecīgām iestādēm un organizācijām sniedz darbiniekiem iespēju klātienē, augsti profesionālo specialistu vidū, smelties starptautisko pieredzi, dalīties ar savu pieredzi, tādējādi gūstot papildu motivāciju darbam un profesionālajai izaugsmei.
- Iestādes kopējā darbība un individuālais ekspertu viedoklis ir starptautiski novērtēti, gan izceļot iestādes ikdienas panākumus, gan veicot kopējās darbības novērtējumu salīdzinājumā ar citām konkurences iestādēm. Lai to panāktu, iestādes eksperti uzstājas starptautiskos nozares forumos, dalās pieredzē ar citām konkurences iestādēm, publicē rakstus nozares informatīvajos kanālos.